# ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 9ης Ιουνίου 2011 *

Στην υπόθεση C-52/10,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως υποβληθείσα δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ από το Συμβούλιο της Επικρατείας (Ελλάδα), με απόφαση της 23ης Δεκεμβρίου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο την 1η Φεβρουαρίου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

**Ελεύθερη Τηλεόραση ΑΕ «ALTER CHANNEL»,**

**Κωνσταντίνος Γιαννίκος**

κατά

**Υπουργού Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης,**

**Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης,**

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), E. Juhász, Γ. Αρέστη και T. von Danwitz, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen
γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 2ας Μαρτίου 2011,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Ελεύθερη Τηλεόραση ΑΕ «ALTER CHANNEL» και ο Κ. Γιαννίκος, εκπροσωπούμενοι από τον Δ. Σαραφιανό, δικηγόρο,

— η Ελληνική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τις Α. Σαμώνη-Ράντου, Ε.-Μ. Μαμούνα και Ν. Μαριόλη,

— η Λεττονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις K. Drēviņa και M. Borkoveca,

— η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Meyer-Seitz και S. Johannesson,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την C. Vrignon και τον Δ. Τριανταφύλλου,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

**Απόφαση**

1 Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 1989, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων (ΕΕ L 298, σ. 23), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 97/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997 (ΕΕ L 202, σ. 60, στο εξής: οδηγία 89/552).

2 Η αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, των Ελεύθερη Τηλεόραση ΑΕ «ALTER CHANNEL» (στο εξής: Ελεύθερη Τηλεόραση) και Κ. Γιαννίκου και, αφετέρου, του Υπουργού Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (στο εξής: ΕΣΡ), με αντικείμενο απόφαση του ΕΣΡ με την οποία επιβλήθηκε στην Ελεύθερη Τηλεόραση και στον Κ. Γιαννίκο πρόστιμο για παράβαση της εθνικής νομοθεσίας περί συγκεκαλυμμένης διαφημίσεως.

## Το νομικό πλαίσιο

*Η νομοθεσία της Ένωσης*

3 Η εικοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/552 έχει ως εξής:

«προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης και σωστή προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, δηλαδή των τηλεθεατών, είναι ουσιώδες η τηλεοπτική διαφήμιση να υπόκειται σε ορισμένο αριθμό ελάχιστων προτύπων και κριτηρίων και να έχουν τα κράτη μέλη την ευχέρεια να καθορίζουν λεπτομερέστερους ή αυστηρότερους κανόνες και, κάποτε, διαφορετικούς όρους για τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους».

4 Το άρθρο 1, στοιχεία γ΄ και δ΄, της οδηγίας αυτής ορίζει:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[…]

γ) "τηλεοπτική διαφήμιση": κάθε μορφή τηλεοπτικής ανακοίνωσης που μεταδίδεται έναντι πληρωμής ή αναλόγου ανταλλάγματος ή για λόγους αυτοπροβολής, από μια δημόσια ή ιδιωτική επιχείρηση στα πλαίσια εμπορικής, βιομηχανικής ή βιοτεχνικής δραστηριότητας ή άσκησης επαγγέλματος, με σκοπό την προώθηση της παροχής αγαθών ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων ακινήτων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, έναντι πληρωμής,

δ) “συγκεκαλυμμένη διαφήμιση”: η προφορική ή οπτική παρουσίαση σε προγράμματα εμπορευμάτων, υπηρεσιών, της επωνυμίας, του σήματος ή των δραστηριοτήτων ενός παραγωγού εμπορευμάτων ή ενός προσώπου που παρέχει υπηρεσίες, όταν η παρουσίαση αυτή γίνεται σκοπίμως από τον ραδιοτηλεοπτικό φορέα με διαφημιστικό σκοπό και ενδέχεται να παραπλανήσει το κοινό όσον αφορά τον χαρακτήρα αυτής της παρουσίασης. Μια παρουσίαση θεωρείται ότι γίνεται σκοπίμως όταν γίνεται έναντι αμοιβής ή ανάλογης πληρωμής».

5 Το άρθρο 10, παράγραφοι 1 και 4, της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«1. Η τηλεοπτική διαφήμιση και η τηλεαγορά πρέπει να αναγνωρίζονται εύκολα ως τέτοιες και να διακρίνονται σαφώς από τα άλλα μέρη του προγράμματος με τη χρησιμοποίηση οπτικών ή/και ακουστικών μέσων.

[…]

4. Απαγορεύεται η συγκεκαλυμμένη διαφήμιση και τηλεαγορά.»

*Η εθνική νομοθεσία*

6 Το άρθρο 1, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 89/552 έχει μεταφερθεί στην ελληνική έννομη τάξη με το προεδρικό διάταγμα 100/2000 (*ΦΕΚ* Α΄ 98), το οποίο περιέχει αντίστοιχη ρύθμιση όσον αφορά τη συγκεκαλυμμένη διαφήμιση.

**Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα**

7 Η εταιρία Ελεύθερη Τηλεόραση έχει στην κυριότητά της και εκμεταλλεύεται ιδιωτικό τηλεοπτικό σταθμό με την επωνυμία «Alter Channel».

8 Ο Κ. Γιαννίκος είναι πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της εταιρίας αυτής.

9 Κατά τη διάρκεια τηλεοπτικής εκπομπής που μεταδόθηκε στις 12 Νοεμβρίου 2003 από τον εν λόγω τηλεοπτικό σταθμό, πραγματοποιήθηκαν τρεις απευθείας συνδέσεις για την παρουσίαση αισθητικής οδοντιατρικής θεραπείας.

10 Στην πρώτη απευθείας σύνδεση, κατά την οποία εμφανιζόταν στο κάτω μέρος της οθόνης η φράση «της αλλάζει το χαμόγελο», η παρουσιάστρια της εκπομπής συνομίλησε με οδοντίατρο η οποία, παρουσία ασθενούς της, ανέφερε ότι η θεραπεία αυτή συνιστά παγκόσμια καινοτομία, την οποία πρόκειται να εφαρμόσει στην οδοντοστοιχία της εν λόγω ασθενούς, η οποία θα αποκτήσει εντός δύο ωρών τέλειο φυσικό χαμόγελο. Εν συνεχεία, η οδοντίατρος έδωσε ορισμένες διευκρινίσεις όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της συγκεκριμένης μεθόδου, τονίζοντας ότι με αυτή επιτυγχάνεται τέλειο φυσικό χαμόγελο. Απαντώντας σε ερώτηση της παρουσιάστριας της εκπομπής, η οδοντίατρος έδωσε επίσης πληροφορίες σχετικά με το κόστος της εν λόγω θεραπείας.

11 Κατά την εκπομπή, προβλήθηκαν φωτογραφίες της ασθενούς πριν τη θεραπεία, ώστε οι τηλεθεατές να μπορούν να κάνουν τη σύγκριση.

12 Στη δεύτερη σύνδεση, η ασθενής εμφανίζεται με τους δύο κοπτήρες της άνω σιαγόνας διορθωμένους, στη δε τρίτη, εμφανίζεται η ασθενής κατά την ολοκλήρωση της θεραπείας.

13 Εν συνεχεία, η παρουσιάστρια της εκπομπής ανέφερε ότι η θεραπεία για την απόκτηση φυσικού χαμόγελου όντως διάρκεσε δύο ώρες.

14 Πρόσωπο παριστάμενο κατά την εν λόγω εκπομπή δήλωσε ότι επιθυμεί να αποκτήσει τέτοιο χαμόγελο. Η οδοντίατρος ζήτησε να δει την οδοντοστοιχία του μέσω της τηλεοπτικής οθόνης και, κατόπιν, συμφώνησε με το εν λόγω πρόσωπο να συνεννοηθούν τηλεφωνικώς.

15 Με την απόφαση 63/10.3.2004, το ΕΣΡ επέβαλε στην Ελεύθερη Τηλεόραση και στον Κ. Γιαννίκο πρόστιμο 25 000 ευρώ, με το σκεπτικό ότι η επίμαχη τηλεοπτική εκπομπή εμπεριείχε συγκεκαλυμμένη διαφήμιση.

16 Η Ελεύθερη Τηλεόραση και ο Κ. Γιαννίκος υπέβαλαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αίτηση ακυρώσεως της αποφάσεως αυτής.

17 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Συμβούλιο της Επικρατείας αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Η διάταξη [του στοιχείου δ΄] του άρθρου 1 της οδηγίας [89/552] έχει την έννοια ότι απαραίτητο εννοιολογικό στοιχείο του διαφημιστικού σκοπού, στο πλαίσιο της "συγκεκαλυμμένης διαφημίσεως", αποτελεί η παροχή αμοιβής ή άλλου είδους πληρωμής ή ανταλλάγματος;»

**Επί του προδικαστικού ερωτήματος**

18 Με το προδικαστικό του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 1, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 89/552 έχει την έννοια ότι η παροχή αμοιβής ή άλλου είδους ανταλλάγματος αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για να διαπιστωθεί η πρόθεση συγκεκαλυμμένης διαφημίσεως.

19 Υπενθυμίζεται ότι, βάσει της διατάξεως αυτής, «συγκεκαλυμμένη διαφήμιση» συνιστά «η προφορική ή οπτική παρουσίαση, σε προγράμματα, εμπορευμάτων, υπηρεσιών, της επωνυμίας, του σήματος ή των δραστηριοτήτων ενός παραγωγού εμπορευμάτων ή ενός προσώπου που παρέχει υπηρεσίες, όταν η παρουσίαση αυτή γίνεται σκοπίμως από τον ραδιοτηλεοπτικό φορέα με διαφημιστικό σκοπό και ενδέχεται να παραπλανήσει το κοινό όσον αφορά τον χαρακτήρα αυτής της παρουσίασης»

20 Συναφώς, η εν λόγω διάταξη ορίζει επίσης ότι η «παρουσίαση θεωρείται ότι γίνεται σκοπίμως όταν γίνεται έναντι αμοιβής ή ανάλογης πληρωμής».

21 Πλην όμως, το επίρρημα «ιδίως», το οποίο χρησιμοποιείται στη γαλλική, τη γερμανική, την ισπανική και την αγγλική απόδοση του άρθρου 1, στοιχείο δ΄, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 89/552, έχει απαλειφθεί από την ελληνική απόδοση της διατάξεως αυτής.

22 Επισημαίνεται, στο πλαίσιο αυτό, ότι το εν λόγω επίρρημα περιλαμβάνεται στην ελληνική απόδοση του ορισμού της έννοιας «συγκαλυμμένη οπτικοακουστική εμπορική ανακοίνωση» στο άρθρο 1, στοιχείο ι΄, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 89/552, μετά την τροποποίησή της από την οδηγία 2007/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2007 (ΕΕ L 332, σ. 27), καθώς και στην ελληνική απόδοση του ορισμού της έννοιας αυτής στο άρθρο 1, στοιχείο ι΄, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2010/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του

Συμβουλίου, της 10ης Μαρτίου 2010, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων (οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων) (ΕΕ L 95, σ. 1).

23 Κατά πάγια νομολογία, η ανάγκη ομοιόμορφης εφαρμογής και, ως εκ τούτου, ερμηνείας των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου επιβάλλει, σε περίπτωση αμφιβολίας, να μη λαμβάνεται μεμονωμένα υπόψη το κείμενο μιας διατάξεως όπως έχει αποδοθεί σε μια γλώσσα, αλλ' αντιθέτως να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται υπό το πρίσμα της αποδόσεώς του στις άλλες επίσημες γλώσσες (απόφαση της 19ης Απριλίου 2007, C-63/06, Profisa, Συλλογή 2007, σ. I-3239, σκέψη 13 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

24 Αν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των γλωσσικών αποδόσεων διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύεται σε συνάρτηση με την όλη οικονομία και τον σκοπό της κανονιστικής ρυθμίσεως στην οποία εντάσσεται (προπαρατεθείσα απόφαση Profisa, σκέψη 14 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

25 Από την εικοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/552 προκύπτει ότι η εν λόγω οδηγία αποσκοπεί στην πλήρη και αποτελεσματική προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, δηλαδή των τηλεθεατών.

26 Συναφώς, με την αιτιολογική σκέψη αυτή διευκρινίζεται ότι, προς επίτευξη του σκοπού αυτού, η τηλεοπτική διαφήμιση πρέπει να υπόκειται σε ορισμένα βασικά πρότυπα και κριτήρια.

27 Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 10, παράγραφος 4, της οδηγίας 89/552 απαγορεύει τη συγκεκαλυμμένη διαφήμιση.

28 Η «συγκεκαλυμμένη διαφήμιση», όπως ορίζεται στο άρθρο 1, στοιχείο δ΄, της οδηγίας αυτής, αποτελεί, σε σχέση με την «τηλεοπτική διαφήμιση», όπως ορίζεται στο ως άνω άρθρο 1, στοιχείο γ΄, αυτοτελή έννοια για την οποία ισχύουν ειδικά κριτήρια.

29 Ειδικότερα, από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η συγκεκαλυμμένη διαφήμιση «γίνεται σκοπίμως από τον ραδιοτηλεοπτικό φορέα με διαφημιστικό σκοπό».

30 Συναφώς, κατά το άρθρο 1, στοιχείο δ΄, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 89/552, η στο πλαίσιο τηλεοπτικών προγραμμάτων παρουσίαση εμπορευμάτων, υπηρεσιών, της επωνυμίας, του σήματος ή των δραστηριοτήτων ενός παραγωγού εμπορευμάτων ή ενός προσώπου που παρέχει υπηρεσίες, οσάκις πραγματοποιείται έναντι αμοιβής ή ανάλογου ανταλλάγματος, τεκμαίρεται ότι έχει γίνει σκοπίμως.

31 Πάντως, η διάταξη αυτή δεν μπορεί να ερμηνευθεί περιοριστικά, υπό την έννοια ότι η προαναφερθείσα παρουσίαση μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει γίνει σκοπίμως μόνο σε περίπτωση που έχει πραγματοποιηθεί έναντι αμοιβής ή ανάλογου ανταλλάγματος.

32 Συγκεκριμένα, μια τέτοια ερμηνεία δεν προκύπτει ούτε από το γράμμα της συγκεκριμένης διατάξεως με την οποία καθιερώνεται το προαναφερθέν τεκμήριο ούτε από την όλη οικονομία και τον σκοπό της οδηγίας 89/552.

33 Επιπροσθέτως, μια τέτοια ερμηνεία, αφενός, δεν διασφαλίζει την πλήρη και αποτελεσματική προστασία των συμφερόντων των τηλεθεατών, στην οποία αποσκοπεί η οδηγία 89/552 διά της απαγορεύσεως, μεταξύ άλλων, της συγκεκαλυμμένης διαφημίσεως με το άρθρο 10, παράγραφος 4, αυτής, και, αφετέρου, καθιστά την εν λόγω απαγόρευση άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας, καθώς είναι δυσχερές ή και, σε ορισμένες περιπτώσεις, αδύνατον να διαπιστωθεί η παροχή αμοιβής ή άλλου ανάλογου ανταλλάγματος σε σχέση με διαφήμιση η οποία, πάντως, παρουσιάζει όλα τα

χαρακτηριστικά της συγκεκαλυμμένης διαφημίσεως, όπως αυτά απαριθμούνται στη σκέψη 19 της παρούσας αποφάσεως.

34 Επομένως, μολονότι η παροχή αμοιβής ή άλλου ανάλογου ανταλλάγματος αποτελεί κριτήριο για τη διαπίστωση του διαφημιστικού σκοπού ενός τηλεοπτικού οργανισμού, εντούτοις από το γράμμα του άρθρου 1, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 89/552, καθώς και από την όλη οικονομία και τον σκοπό της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι τέτοιος σκοπός μπορεί να υφίσταται ακόμη και ελλείψει αμοιβής ή άλλου ανάλογου ανταλλάγματος.

35 Υπενθυμίζεται, εξάλλου, ότι, κατά την εικοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/552, προς εξασφάλιση της πλήρους και αποτελεσματικής προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών, δηλαδή των τηλεθεατών, είναι ουσιώδες η μεν τηλεοπτική διαφήμιση να υπόκειται σε ορισμένα βασικά πρότυπα και κριτήρια, τα δε κράτη μέλη να έχουν την ευχέρεια να θεσπίζουν λεπτομερέστερους ή αυστηρότερους κανόνες και, ενίοτε, διαφορετικούς όρους λειτουργίας των υποκείμενων στη δικαιοδοσία τους ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών.

36 Δεν αποκλείεται, συνεπώς, η νομοθεσία κράτους μέλους να προβλέπει, πέραν της παροχής αμοιβής ή αναλόγου ανταλλάγματος, και άλλα κριτήρια βάσει των οποίων διαπιστώνεται η πρόθεση συγκεκαλυμμένης διαφημίσεως.

37 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 89/552 έχει την έννοια ότι η παροχή αμοιβής ή άλλου είδους ανταλλάγματος δεν αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για να διαπιστωθεί η πρόθεση συγκεκαλυμμένης διαφημίσεως.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

38 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

**Το άρθρο 1, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 1989, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων, όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 97/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997, έχει την έννοια ότι η παροχή αμοιβής ή άλλου είδους ανταλλάγματος δεν αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για να διαπιστωθεί η πρόθεση συγκεκαλυμμένης διαφημίσεως.**

(υπογραφές)